

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny

KPS.410.002.06.2022

Pani
Magdalena Rogalska-Kusarek
Dyrektor
Ośrodek Pomocy Społecznej w Markach
ul. Kościuszki 39A
05-270 Marki

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/22/031 Wsparcie systemu pieczy zastępczej w procesie deinstytucjonalizacji

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Ośrodek Pomocy Społecznej w Markach ¹ , ul. Kościuszki 39A, 05-270 Marki.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Magdalena Rogalska-Kusarek, dyrektor, od 20 lipca 2019 r., kierownik, od 1 lipca 2016 r. ² .
Zakres przedmiotowy kontroli	Realizacja zadań na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, jako działania profilaktyczne, zapobiegające umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej i mające na celu ich powrót do rodzin biologicznych oraz stanowiące element deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2021. Dla realizacji celów kontroli mogły być wykorzystane dowody sporządzone w latach wcześniejszych oraz w okresie późniejszym, a także dane statystyczne z tych okresów.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny.
Kontroler	Ewa Przywara, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KPS/28/2022 z dnia 2 maja 2022 r.

(akta kontroli t. 1, str. 1)

---

¹ Dalej: OPS lub Ośrodek.

² Dalej: dyrektor OPS lub dyrektor.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Uzasadnienie oceny ogólnej

W latach 2019-2021 Ośrodek na ogół prawidłowo realizował działania na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, szczególnie w zakresie rozpoznawania potrzeb i diagnozy sytuacji rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W 2019 r. zdiagnozowano 127 rodzin, w 2020 r. – 96 rodzin, a w 2021 – 73 rodziny.

Na terenie gminy funkcjonowały także, wszystkie, przewidziane w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej⁵, rodzaje i formy wsparcia dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, w tym placówki wsparcia dziennego, rodziny wspierające, a także asystent rodziny.

W latach 2019-2021 Ośrodek współpracował z większością rodzin dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, przed umieszczeniem ich dzieci w pieczy. Na 21 rodzin, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej Ośrodek zidentyfikował i współpracował z 16 rodzinami. Podejmowane działania profilaktyczne, mające na celu zapobieganie umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej oraz ich powrót do rodzin biologicznych obejmowały liczne działania, takie jak wczesna interwencja lub procedura Niebieskie Karty, pogłębiona praca socjalna, wsparcie asystenta rodziny. Pomimo podejmowanych na rzecz rodzin działań wspierających, wystąpiły negatywne tendencje dotyczące liczby rodzin w kryzysie opiekuńczo-wychowawczym oraz dzieci przebywających w pieczy zastępczej i powracających do rodzin biologicznych. Liczba dzieci objętych pieczą zastępczą wzrosła z 28 do 47, a liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej utrzymywała się na wysokim poziomie i wynosiła ośmioro dzieci w 2019 r., 14 w 2020 r. i 13 w 2021 r. Łącznie 12 dzieci objętych pieczą zastępczą powróciło do rodziny biologicznej, na co wpływ mogły mieć przyjęte rozwiązania obejmujące pracę z rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Wprawdzie programy wspierania rodziny zawierały zagadnienia w zakresie działań profilaktycznych mających na celu zapobieganie rozdzielaniu dziecka z rodziną biologiczną i umieszczaniu w pieczy zastępczej, a także rozwój przewidzianych w ustawie rodzajów i form wsparcia dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, to zwrócić jednak należy uwagę, że programy te nie zawierają wartości początkowych i końcowych wskaźników/mierników. Tym samym utrudniony był pomiar stopnia osiągnięcia założonych celów szczegółowych, a także monitorowanie przez Ośrodek zadań realizowanych w ramach programów. Wskazać jednak należy, że podejmowano działania na rzecz realizacji wniosków wynikających z diagnozy potrzeb rodzin w kryzysie opiekuńczo-wychowawczym.

Inne stwierdzone nieprawidłowości niemające wpływu na kontrolowaną działalność dotyczyły dokumentowania sporządzania planu pracy z rodziną, niezgodnie z przyjętymi w Ośrodku uregulowaniami wewnętrznymi, a także nieterminowego złożenia sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny Radzie Gminy oraz błędu w sprawozdaniu rzeczowo-finansowym z wykonania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Zdaniem NIK, dobrą praktyką w Ośrodku było wprowadzenie zarządzeniami Dyrektora zasad współpracy asystenta rodziny z pracownikami socjalnymi, procedury postępowania w sytuacji podejrzenia zagrożenia dobra dziecka, zasady współpracy w obszarze wspierania rodziny i pieczy zastępczej w powiecie wołomińskim oraz standardów asystentury rodziny.

⁴ NIK formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dz. U. z 2022 poz. 447. Dalej: „ustawa o pieczy zastępczej” lub „ustawa”.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Rozpoznanie sytuacji rodzin i monitorowanie potrzeb

Opis stanu faktycznego

1. W OPS Marki w zakresie objętym kontrolą obowiązywały następujące procedury:
  - procedura udzielania świadczeń z pomocy społecznej⁶,
  - zasady współpracy asystenta rodziny z pracownikami socjalnymi⁷,
  - procedura postępowania w sytuacji podejrzenia zagrożenia dobra dziecka⁸,
  - zasady współpracy w obszarze wspierania rodziny i pieczy zastępczej w powiecie wołomińskim⁹,
  - Standard Asystentury Rodziny¹⁰.

Ośrodek rozpoznawał sytuację i potrzeby rodzin w ramach realizacji celu głównego Programu Wspierania Rodziny w mieście Marki na lata 2020-2022, tj. umacnianie i poprawa funkcjonowania interdyscyplinarnego systemu wsparcia dla rodzin, wzmacnianie infrastruktury pomocowej oraz udoskonalenie systemu wczesnej identyfikacji rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczych. Procesu identyfikacji rodzin i rozpoznawania potrzeb rodzin przeżywających trudności obejmował:

1) Profilaktykę środowiskową. W 2019 r. Ośrodek prowadził m.in. kampanię profilaktyczną pn. „Wolni i Bezpieczni”, prowadzoną w formie warsztatów kompetencji wychowawczych dla rodziców - wzięło w nich udział 33 rodziców. Z kolei w grudniu 2019 r. przeprowadzono szkolenie dla 39 rodziców „Zanim kupisz dziecku pod choinkę smartfon”. Planowane na 2020 r. działania nie zostały zrealizowane ze względu na pandemię COVID-19. Podobnie było w 2021 r.

W 2018 Ośrodek wypracował dobre praktyki, podczas warsztatu pn. „Akademia Profesjonalisty”. Spotkania w wymiarze 32 godzin miały na celu zapoznanie się z mechanizmami diagnozowania środowiska zagrożonego wykluczeniem społecznym, a także wypracowanie metod efektywnej komunikacji, opracowanie przykładów dobrych praktyk współpracy i partnerstwa z dokładnym omówieniem udziału i roli pracowników pomocy społecznej, policji, kuratorów sądowych, pracowników szkół i innych. W ramach „Akademii Profesjonalisty” 23 przedstawiciele służb ukończyły szkolenie „Budowanie lokalnego systemu wspierania rodziny”.

2) Działalność Zespołu ds. interwencji i przeciwdziałania przemocy. Zespół prowadził rejestr rodzin zagrożonych dysfunkcjami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz podejmował działania interwencyjne, po zgłoszeniu np. telefonicznym, e-mailowym, czy anonimie. Pracownicy Zespołu odbywali wizyty w środowiskach, nawiązywali kontakty ze szkołami i przedstawicielami, organizowali spotkania specjalistów. Po wstępnej diagnozie i w sytuacji konieczności objęcia rodzin dłuższym wsparciem, kierowane one były do pogłębionej pracy socjalnej lub wg potrzeb obejmowane wsparciem asystenta rodziny. OPS Marki w latach 2017-2019 realizował projekt mający na celu wdrożenie pilotażowego „Modelu usług o określonym standardzie w gminie”, a w latach 2019-2021 projekt unijny „O!

⁶ Zarządzenie nr 1001.10.2017 Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Markach z dnia 28 kwietnia 2017 r.

⁷ Jw.

⁸ Zarządzenie nr 1001.12.2019 Dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej z dnia 4 września 2019 r. w sprawie wprowadzenia Procedury postępowania w sytuacji podejrzenia zagrożenia dobra dziecka w Ośrodku Pomocy Społecznej w Markach.

⁹ Porozumienie nr 070.30.2018 z dnia 30 sierpnia 2018 r. zawartym pomiędzy Dyrektorem Ośrodka Pomocy Społecznej w Markach, a Dyrektorem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie.

¹⁰ Zarządzenie nr 1001.4.2022 Dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej w Markach z dnia 16 marca 2022 r. w sprawie wprowadzenia standardu usług asyst rodziny w Ośrodku Pomocy Społecznej w Markach.

tworzymy twoją przyszłość”. Ponadto Ośrodek realizował w latach 2017-2019 projekt Rodzina Relacja Reintegracja, który obejmował wsparcie dla rodzin z terenu miasta Marki borykających się z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz zagrożonych odebraniem dzieci ze środowisk naturalnych.

(akta kontroli t. 1, str. 34-40)

2. Ośrodek diagnozował sytuację rodzin i środowisk rodzin przeżywających trudności związane z opieką i wychowaniem dzieci, w oparciu o pracę pracowników socjalnych, asystentów rodziny, informacji przekazanych przez specjalistów, przedstawicieli oświaty, służby zdrowia, sądu, policji, organizacji współpracujących z OPS. W 2019 r. zdiagnozowano 127 rodzin, w 2020 r. – 96 rodzin, a w 2021 – 73 rodziny. Wskazać należy, że w ramach realizacji celu szczegółowego Programu na lata 2020-2022 dotyczącego poprawy funkcjonowania systemu wczesnej diagnozy rodzin zagrożonych kryzysem w wykonywaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej Ośrodek prowadził rejestr rodzin, których dzieci zagrożone są umieszczeniem w zastępczych formach opieki lub innym kryzysem w wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczej. W latach 2019-2021 Ośrodek zidentyfikował i współpracował 16 z 21 rodzin dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, przed umieszczeniem ich dzieci w pieczy. W 2019 r. ze wszystkimi pięcioma, w 2020 r. z czterema z siedmiu¹¹, a w 2021 r. z siedmioma z dziewięciu¹². Przed umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej stosowane były następujące formy pracy z rodziną:

- wczesna interwencja lub procedura Niebieskie Karty – dwie rodziny w 2019 r., jedna w 2020 r. i dwie 2021 r.,
- pogłębiona praca socjalnej – jedna rodzina w 2019 r. i trzy w 2021 r.,
- wsparcie asystenta rodziny – dwie rodziny w 2019 r., trzy w 2020 r. i dwie w 2021 r.

(akta kontroli t. 1, str. 41)

3. Ośrodek opracowywał analizy ryzyka, w trakcie interdyscyplinarnych spotkań specjalistów (psycholog, pracownik socjalny, asystent rodziny, kurator, pedagog szkolny i inne osoby zaangażowane w pomoc rodzinie), a także podczas spotkań superwizyjnych.

W 2021 r. Gmina Miasto Marki zleciła podmiotowi zewnętrznemu opracowanie diagnozy społecznej w mieście Marki, która zostanie wykorzystana do opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych i strategii rozwoju miasta.

(akta kontroli t. 1, str. 41-42)

Ośrodek nie opracował odrębnej diagnozy dotyczącej sytuacji rodzin i środowisk rodzin przeżywających trudności związane z opieką i wychowaniem dzieci, która by zawierała rekomendacje przewidywane do realizacji. Sporządzał natomiast co roku wkład do Raportu o stanie gminy, stanowiącego analizę sytuacji rodzin, która była aktualizowana corocznie.

4. W latach 2019-2020 wójt terminowo składał radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawiał potrzeby związane z realizacją zadań, natomiast w 2021 r. takie sprawozdanie nie było złożone terminowo, co zostało omówione w sekcji „*Stwierdzone nieprawidłowości*”. Sprawozdania za rok 2019 i 2020 składane i przedstawiane były Radzie Gminy do 31 marca, w formie dokumentu pt. „Sprawozdania z działalności Ośrodka”.

(akta kontroli t. 1, str. 259-624, t. 2 str. 755)

¹¹ Z pozostałymi trzema praca nie była możliwa, gdyż w dwóch przypadkach dzieci były sierotami zupełnymi i przebywały w pieczy zastępczej u dziadków, a w trzeciej rodzinie, małoletni był zdemoralizowany i matka chłopca nie była zainteresowana odzyskaniem dziecka i pracą nad poprawą relacji.

¹² Z pozostałymi dwoma praca nie była możliwa, gdyż w jednym przypadku rodzic przebywał poza granicami kraju, a w drugim przypadku rodzicem była małoletnia, zaś dziecko przebywał w pieczy zastępczej u dziadków.

Gminny program wspierania rodziny

W okresie objętym kontrolą obowiązywał Gminny Program Wspierania Rodziny dla Miasta Marki na lata 2017-2019¹³ oraz Program Wspierania Rodziny dla Miasta Marki na lata 2020-2022¹⁴.

W programach zawarto diagnozę środowiska i charakterystykę rodzin objętych wsparciem, zasoby gminy i organizację wsparcia rodzin (asystent, grupa wsparcia, rodzina wspierająca, placówka wsparcia dziennego), cele strategiczne, czas realizacji programów i ich rezultaty, realizatorów oraz monitoring.

Programy opracowywał Ośrodek, przy współudziale m.in. asystentów rodziny, pracowników socjalnych, policji, Zespołu Interdyscyplinarnego oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Markach. Przy opracowaniu programów brano pod uwagę ocenę zasobów pomocy społecznej, diagnozy wynikające ze strategii rozwiązywania problemów społecznych oraz informacje uzyskane od instytucji zajmujących się problematyką dziecka i rodziny w powiecie wołomińskim.

Celem strategicznym pierwszego z Programów miał być rozwój zintegrowanego systemu wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Cele szczegółowe obejmowały m.in. budowanie spójnego systemu wspierania dziecka i rodziny oraz tworzenie sprzyjających warunków w środowiskach rodzin biologicznych zagrożonych odebraniem dzieci oraz rodzin oczekujących na powrót dzieci z pieczy zastępczej. Nie określono jednak wskaźników umożliwiających ocenę stopnia osiągnięcia założonych celów, tj. przyjęte wskaźniki realizacji zadań w ramach celów szczegółowych nie zawierały wartości początkowych, ani docelowych. Natomiast w częściach dotyczących rezultatów Programu nie określono żadnych wskaźników ilościowych. Wskazano jednocześnie, że pomiar wskaźników dokonywany będzie przez koordynatora na koniec każdego roku w oparciu o własne dane statystyczne oraz dane uzyskane od partnerów wspierających realizację poszczególnych celów Programu.

Głównym celem drugiego z Programów było umacnianie i poprawa funkcjonowania interdyscyplinarnego systemu wsparcia dla rodziców, wzmacnianie infrastruktury pomocowej, udoskonalenie systemu wczesnej identyfikacji rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Cele szczegółowe obejmowały m.in. poprawę funkcjonowania systemu wczesnej diagnozy rodzin zagrożonych kryzysem w wykonywaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, prowadzenie profilaktycznych działań na rzecz wzrostu świadomości w prawidłowym wypełnianiu ról wychowawczych przez rodziców i opiekunów oraz wzmocnienie kompetencji kadr pomagających. Do celów szczegółowych przypisano działania, kluczowych realizatorów, terminy, planowane rezultaty, a także wskaźniki/mierniki. Podobnie jak i w przypadku pierwszego z Programów, nie określono wskaźników/mierników, pozwalających na pomiar stopnia osiągnięcia założonych celów. Do powyższego odniesiono się w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli t. 2, str. 158-202)

Ośrodek koordynował gminne programy wspierania rodziny w zakresie realizacji zadań w nich zawartych. Głównymi realizatorami programu w latach 2017-2019 był OPS i Urząd Miasta Marki przy wsparciu placówek oświatowych, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, sądu rodzinnego, organizacji pozarządowych i innych instytucji działających na rzecz rodziny. Zgodnie z zapisami tego Programu monitoring jego zapisów odbywał się na bieżąco na podstawie

¹³ Uchwała nr XLI/315/2017 Rady Miasta Marki z dnia 22 lutego 2017 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Marki na lata 2017-2019. Dalej: Program na lata 2017-2019.

¹⁴ Uchwała nr XVIII/241/2020 Rady Miasta Marki z dnia 29 stycznia 2020 r. w sprawie przyjęcia Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Marki na lata 2020-2022. Dalej: Program na lata 2020-2022.

obserwacji i współpracy, zaś zachodzące zmiany wskazane były w sprawozdaniu z realizacji programu, stanowiącym element sprawozdania z działalności jednostki, a także w raportach z realizacji Programu składanych Burmistrzowi Miasta Marki. Pomiar wskaźników zgodnie z zapisami ujętymi w tym Programie, dokonywany był na koniec każdego roku w oparciu o własne dane statystyczne i dane pozyskiwane od partnerów wspierających realizację celów. Większość celów i działań określonych w Programie na lata 2017-2019 przypisana była do realizacji OPS.

W Programie na lata 2020-2022 dokonano analizy działań realizowanych w ramach Programu na lata 2017-2019 w oparciu o dane pozyskiwane z takich źródeł, jak rejestry powiatowego centrum pomocy rodzinie, rejestry Urzędu Miasta Marki, Zakładu Usług Komunalnych, dane własne OPS dot. pracy asystentów rodziny, dane o sytuacji rodzin w oparciu o analizę pracy pracowników socjalnych.

Dane do monitoringu programów pozyskiwano za pośrednictwem korespondencji elektronicznej (e-mail) od poszczególnych jednostek, zebrane w całość stanowiły raport, który posłużył do opracowania III części Programu na kolejne lata i wyznaczenia nowych skuteczniejszych działań. W Programie na lata 2020-2022 w oparciu o analizę potrzeb i widoczny już rozwój usług społecznych w środowisku lokalnym, rozszerzono kluczowych realizatorów o Punkt Informacyjno-Konsultacyjny (PIK), Centrum Aktywności Fabryczna 3 (CAF3), placówki wsparcia dziennego (PWD), Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR) oraz Zakłady Opieki Zdrowotnej (ZOZ).

(akta kontroli t. 2, str. 756)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1/ W programach wspierania rodziny, opracowanych przez Ośrodek nie określono wartości początkowych i końcowych wskaźników/mierników. Tym samym Ośrodek nie zapewniał narzędzi umożliwiających ocenę osiągniętych efektów realizowanych programów, co również uniemożliwia pomiar stopnia osiągnięcia założonych celów szczegółowych. Brak określonych wartościowo wskaźników i mierników miał również wpływ na możliwość monitorowania przez Ośrodek zadań realizowanych w ramach programów.

Zwrócić należy uwagę, że w myśl pkt B.6. Standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych¹⁵ monitorowanie celów i zadań wykonywane jest za pomocą wyznaczonych mierników. Ośrodek nie dysponował więc fundamentalnym instrumentem umożliwiającym monitorowanie realizacji zadań w ramach programów. Podkreślenia wymaga, że celem głównym monitorowania jest identyfikacja nieprawidłowości (niezgodności) i uchybień w systemie kontroli zarządczej zanim potencjalne ryzyka się zmaterializują¹⁶.

W wyjaśnieniach dla kontroli NIK, dyrektor Ośrodka podała, m.in., że Programy opracowywane są na 3 lata, a zatem przystępując do realizacji kolejnego Programu, bazuje się na danych zawartych w analizach z realizacji poprzednich programów i takie założenie towarzyszyło autorom Programu. (...). Nie do wszystkich wskaźników z poprzednich Programów można było się odnieść, gdyż w kolejnym na lata 2020-2022 zmieniono metodykę określania wskaźników w odniesieniu do rezultatów i proponowano realizację celów oraz określano wskaźniki, które wcześniej nie były mierzalne, a wskazano je jako nowe i skuteczniejsze działania. Ustosunkowując się do tych wyjaśnień, wskazać należy, że brak mierzalnych wskaźników uniemożliwia, poza nielicznymi przypadkami, ocenę stopnia osiągnięcia zamierzonych celów.

(akta kontroli t. 2, str. 158-202)

¹⁵ Załącznik do komunikatu nr 23 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r. (Dz. Urz. Min. Fin. poz. 84).

¹⁶ A. Bela, *Mierniki oceny systemu kontroli zarządczej w Polsce*, Polski Instytut Kontroli Wewnętrznej 2011, str.65.

2/ Zgodnie z art. 179 ust. 1 i 2 ustawy o pieczy zastępczej, w terminie do dnia 31 marca każdego roku, wójt powinien składać radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawiać potrzeby związane z realizacją zadań. W 2021 r. sprawozdanie zostało złożone po terminie, w dniu 29 czerwca 2022 r. W wyjaśnieniach dla NIK dyrektor OPS podała, że termin został przekroczony o 2 miesiące z powodu dużej ilości pilnych do przedstawienia radzie gminy programów na rzecz wspierania seniorów i osób z niepełnosprawnościami oraz nadmiaru sprawozdawczości z realizacji zadań za rok poprzedni koniecznej do opracowania w jednym terminie, tj. do 31 marca (tylko w I kwartale OPS jest zobowiązany do opracowania 85 sprawozdań).

(akta kontroli t. 1 str. 587-624, 537-544, t. 2, str. 755-756)

2. Organizacja pracy z rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych

Opis stanu faktycznego

1. Ośrodek Pomocy Społecznej w Markach został wyznaczony przez Radę Miasta Marki, jako podmiot organizujący pracę z rodziną od dnia 17 lipca 2013 r.¹⁷

Zgodnie z §11 Regulaminu Organizacyjnego¹⁸, w Ośrodku utworzono stanowisko asystenta rodziny w ramach Zespołu ds. usług wspierania rodziny w Dziale Pracy Socjalnej i Integracji Społecznej. Nie utworzono natomiast zespołu do spraw asysty rodzinnej, jako odrębnej komórki organizacyjnej. Taką możliwość przewiduje art. 10 ust. 2 ustawy o pieczy zastępczej.

Zgodnie z § 19 pkt 4 Regulaminu, do zadań asystenta rodziny należało między innymi: udzielanie pomocy społecznej i wsparcia rodzinom w przewyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, opracowanie we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej, podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin, prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną, dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, współpraca z pracownikami socjalnymi w rozwiązywaniu problemów osób i rodzin korzystających z pomocy OPS.

W latach 2017-2019 OPS Marki realizował projekt unijny w ramach II Osi priorytetowej – Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji PO WER - Działanie 2.5 Skuteczna pomoc społeczna, którego celem było wdrożenie usprawnień organizacyjnych polegających na oddzieleniu pracy administracyjnej od pracy socjalnej oraz usług socjalnych. Zgodnie z dokumentem „Zasady wdrażania usprawnień organizacyjnych w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej przez nakierowanie działań na poprawę obsługi klienta” stanowiącym załącznik do regulaminu konkursu projektu pod nazwą „Wdrożenie usprawnień w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej” OPS zobowiązany był dokonać zmian w strukturze organizacyjnej i wyodrębnić zespoły, tj. Zespół/Stanowisko ds. pierwszego kontaktu, Zespół/ Stanowisko ds. pracy socjalnej, Zespół/ Stanowisko ds. usług, Zespół/Stanowisko ds. świadczeń przyznawanych decyzją. Powyższe wynikało z założeń do znowelizowanego systemu pomocy społecznej, zakładających nowy model funkcjonowania OPS, ze szczególnym uwzględnieniem pracy socjalnej i oddzieleniem jej od działań administracyjnych.

¹⁷ Uchwała nr XL11/327/2013 Rady Miasta Marki z dnia 12 czerwca 2013 r. w sprawie wyznaczenia podmiotu organizującego pracę z rodziną oraz dokonania zmian w Statucie Ośrodka Pomocy Społecznej w Markach.

¹⁸ Zarządzenie nr 1001.21.2021 Dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej w Markach z dnia 16 lipca 2021 r. w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego Regulaminu Organizacyjnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Markach. Dalej: Regulamin.

Zgodnie z Regulaminem organizacyjnym¹⁹, w 2017 roku funkcjonował Zespół ds. usług w skład, którego wchodził pracownik socjalny ds. usług – koordynator, asystenci rodzin, asystent osoby niepełnosprawnej i psycholog. W lipcu 2019 roku dokonano zmian w Regulaminie²⁰ Ośrodka i stworzono odrębny Zespół ds. usług wspierania rodziny w skład którego wchodził asystenci rodziny i psycholog.

(akta kontroli t. 1, str. 151, t. 2, str. 48-157)

2. W latach 2019-2021 na terenie gminy Marki problemy opiekuńczo-wychowawcze spowodowane bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego wystąpiły:

- w 2019 r. u 127 rodzin, (40 rodzin na koniec roku, w tym 20 objętych wsparciem asystenta rodziny);
- w 2020 r. u 95 rodzin (35 rodzin, w tym 16 objętych wsparciem asystenta rodziny);
- w 2021 r. u 73 rodzin (23 rodziny, w tym 18 objętych wsparciem asystenta rodziny).

Na terenie gminy Marki w latach 2019-2021 pieczę zastępczą objętych zostało:

- 28 dzieci w 2019 r., w tym 23 objętych rodzinną pieczę zastępczą zaś pięcioro pieczę instytucjonalną;
- 42 dzieci w 2020 r., w tym 35 objętych rodzinną pieczę zastępczą i siedmioro pieczę instytucjonalną;
- 47 dzieci w 2021 r. (wzrost w stosunku do lat 2019 i 2020 o 67% i 11%) , w tym 39 objętych rodzinną pieczę zastępczą i ośmioro pieczę instytucjonalną.

W okresie objętym kontrolą na terenie gminy Marki w 2019 r. zostało przekazanych do pieczy zastępczej w ciągu 2019 r. – ośmioro, 2020 r. – 14 i 2021 r. – 13 dzieci.

W okresie objętym kontrolą łącznie 12 dzieci objętych pieczę zastępczą powróciło do swojej rodziny biologicznej (w tym w 2019 r. – 1 dziecko, w 2020 r. – 6 dzieci, a w 2021 r. – 5 dzieci).

W latach objętych kontrolą, liczba dzieci, które na terenie gminy pozostawały w pieczy zastępczej wynosiła w 2019 r. – 28 dzieci, w 2020 r. – 34 dzieci, zaś w 2021 r. – 40 dzieci (wzrost o 42% w stosunku do roku 2019 i o 17% w do roku 2020). Wyjaśnieniach dla NIK Dyrektor OPS podała, że „Lata 2020 i 2021 to wyraźny wzrost umieszczania dzieci z terenu miasta Marki w pieczy, co mogło być następstwem pandemii COVID-19, zaś duży odsetek dzieci w 2021 roku to rodziny wielodzietne z problemem przemocy w rodzinie.”

(akta kontroli t. 1, str. 252)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

3. Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy

Opis stanu
faktycznego

Ośrodek prowadził monitoring rodzin zagrożonych kryzysem. Pisemne zasady monitorowania rodzin dysfunkcyjnych po zakończeniu pracy z tymi rodzinami zostały określone w standardzie pracy asystenta rodziny, a także w procedurze postępowania w sytuacji podejrzenia zagrożenia dobra dziecka.

(akta kontroli t. 1, str. 34-150, 152-188)

¹⁹ Zarządzenie nr 1001.8.2017 Kierownika OPS w Markach z dnia 28 kwietnia 2017 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu Organizacyjnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Markach.

²⁰ Zarządzenie nr 1001.7.2019 Dyrektora OPS w Markach z dnia 22 lipca 2019 r. w sprawie ustalenia tekstu jednolitego Regulaminu Organizacyjnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Markach.

W Gminie Marki monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem odbywa się w oparciu o pracę pracowników socjalnych, asystentów rodziny, psychologów oraz inne instytucje pracujące na rzecz dziecka i rodziny (np. wychowawcy placówek wsparcia). Dokonywany jest raz w miesiącu, a w sytuacjach trudnych częściej. Monitoring polega na wizytach asystenta raz w miesiącu w miejscu zamieszkania rodziny oraz kontaktu ze szkołą, przedszkolem dziecka, kuratorem rodziny. Monitoring rodzin, po zakończonej współpracy trwa od 3 do 6 miesięcy.

Rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w tym będących w sytuacji zagrożenia odebrania dzieci, proponowane były usługi asystenta rodziny. Działania w celu rozwiązywania problemów rodzin dysfunkcyjnych wykonywane są obok asystentów rodziny, również przez pracowników socjalnych z wyodrębnionego w strukturze Ośrodka, Zespołu ds. pracy socjalnej oraz Zespołu ds. interwencji i przeciwdziałania przemocy w rodzinie. OPS Marki od 2018 r. korzysta z instytucji rodzin wspierających.

Dla rodzin, którym z różnych powodów odebrano dzieci przygotowana została oferta uczestnictwa w autorskim programie „Odzyskać Dziecko”, realizowanym przez OPS od 2017 r., który ma na celu powrót dzieci do rodzin biologicznych oraz utrzymanie dzieci w rodzinach, w których już wystąpiło zagrożenie odebraniem i umieszczeniem w pieczy zastępczej. Program zakłada diagnozę systemu rodzinnego, w tym wyjaśnienie problemów funkcjonowania danej rodziny i określenie jej możliwości i zasobów, opracowanie strategii pomocy rodzinie i pomoc w jej realizacji, w tym opracowanie planów indywidualnych i genogramów, wsparcie i poprawę funkcjonowania rodzin, w tym budowanie więzi rodzinnych i spójności rodziny, podnoszenie kompetencji wychowawczych i opiekuńczych rodziny. W 2020 roku rodziny objęte pomocą korzystały też ze spotkań warsztatowych, które tym razem miały formę grupy wsparcia.

Dzieciom pochodzącym z rodzin dysfunkcyjnych, w szczególności z rodzin niepełnych i wielodzietnych, z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego udzielana była pomoc w dwóch świetlicach prowadzonych przez organizacje pozarządowe tj. Klub Socjoterapeutyczny Otwarte Serce prowadzony przez Fundację Otwarte Serce i Świetlica Środowiskowa „Chata” prowadzona przez Stowarzyszenie „Razem w Przyszłość”.

Jednym z efektów realizacji Programu na lata 2020-2022 miało być udoskonalenie systemu wczesnej identyfikacji i monitoringu rodzin zagrożonych kryzysem w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W wyjaśnieniach dla NIK Dyrektor OPS podała, że duże znaczenie mają prace grup roboczych funkcjonujących w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego. Do głównych zadań członków grup należało monitorowanie sytuacji poprzez wizyty pracownika socjalnego, koordynatora grupy roboczej i dzielnicowego w środowisku rodziny, sprawdzając stan bezpieczeństwa.

Rodziny przeżywające trudności kierowane były także do specjalistycznego wsparcia psychologicznego w Mareckim Punkcie Pomocy Dziecku i Rodzinie zlokalizowanym przy OPS i będącym w jego strukturze (systemowe terapie rodzin, psychoterapie indywidualne, konsultacje psychologa dziecięcego) oraz do konsultacji świadczonych przez Punkt Informacyjno-Konsultacyjny, tj. porady certyfikowanego specjalisty ds. przeciwdziałania przemocy, prawnika, doradcy zawodowego, mediatora, specjalisty psychoterapii uzależnień i psychologa.

Ośrodek przygotowywał dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze pakiety usług, których koordynacją zajmował się pracownik socjalny.

- Przykład Rodziny nr 1 z 2019 r.: Samotna matka z dwójką dzieci, pijąca alkohol ryzykownie i szkodliwie, zagrożona odebraniem dzieci. Za zgodą rodziny zaplanowano wsparcie w postaci: pobytu w mieszkaniu chronionym, usługi pracy

socjalnej, usługi asystenta rodziny, objęcie specjalistycznymi usługami opiekuńczymi, usługi systemowej terapii rodziny, program „Odzyskać Dziecko”.

- Przykład Rodziny nr 2 z 2020 r.: Samotna matka z czwórką dzieci w pieczy zastępczej, uzależniona od alkoholu. Za zgodą rodziny zaplanowano wsparcie w postaci: usługi asystenta rodziny, usługi pracy socjalnej, wsparcie finansowe, program „Odzyskać Dziecko”.
- Przykład Rodziny nr 3 z 2021 r.: Rodzice w konflikcie, skupieni na atakowaniu siebie. Mieszkający osobno. Zagrożenie dla prawidłowego rozwoju dziecka. Za zgodą rodziny zaplanowano wsparcie w postaci: usługi asystenta rodziny, specjalistycznego poradnictwa w zakresie prawa rodzinnego, systemowej terapii rodziny w MPPDiR, warsztatów podnoszących kompetencje wychowawcze.

(akta kontroli t. 1, str. 34-150)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

4. Rodzaje i formy wsparcia dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze

Opis stanu
faktycznego

Wszystkie rodzaje i formy wsparcia dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze przewidziane w ustawie o pieczy zastępczej uruchomiono na terenie gminy Marki. Liczba rodzin korzystających w latach 2019-2021 z usług asystenta rodziny wynosiła w 2019 r. – 22 rodziny, w 2020 r. – 25 rodzin, w 2021 r. – 27 rodzin (art. 11 ust. 4 ustawy). Liczba rodzin wspierających wynosiła w 2019 r. – dwie rodziny, w 2020 r. – zero rodzin (COVID-19 zawieszono usługi), w 2021 r. – jedna rodzina (art. 29 ust. 1 ustawy).

(akta kontroli t. 1, str. 252)

Od połowy 2019 r. przy OPS działa Punkt Informacyjno-Konsultacyjny zajmujący się udzielaniem porad i konsultacji dla mieszkańców miasta, którzy borykają się z problemem alkoholowym, współuzależnieniem, przemocą w rodzinie, przemocą rówieśniczą. Do dyspozycji mieszkańców bezpłatnie dostępni są: prawnik, psycholog, specjalista psychoterapii uzależnień, certyfikowany specjalista ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, doradca zawodowy, mediator, konsultant ds. opiekuńczo-wychowawczych. Prowadzenie PIK zlecono organizacji pozarządowej.

Ponadto od 2017 r. OPS organizuje specjalistyczne poradnictwo w postaci Mareckiego Punktu Pomocy Dziecku i Rodzinie (MPPDiR). W MPPDiR odbywają się także terapie rodzinne, mediacje, psychoterapie indywidualne, terapie par i małżeństw, spotkania z psychologiem dziecięcym. W punkcie świadczone jest wsparcie w kryzysach okołorozwodowych, leczenie traum, oraz realizowany jest autorski program „Odzyskać Dziecko”, skierowany do rodziców, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej.

Zadanie wspierania rodziny OPS realizuje także poprzez usługi w mieszkaniu chronionym i rodziny wspierające. W latach 2018-2020 funkcjonowały 2 rodziny, w roku 2021 – 1 rodzina wspierająca. Zmniejszenie liczby rodzin wynikało z faktu usamodzielnienia jednej z rodzin wspieranych i brakiem zapotrzebowania na tę usługę z powodu trwającej pandemii. W latach 2017-2021 w mieszkaniu chronionym miejsce znalazło 17 osób (7 dorosłych i 10 dzieci).

Gmina prowadziła dodatkowe formy wsparcia, inne niż wymienione w ustawie, a także nieobligatoryjne formy wspierania rodziny oraz wynikające z realizacji innych ustaw, w tym m.in.:

- pracę socjalną obejmującą m.in. rodziny wieloproblemowe;

- interwencję kryzysową, w formie krótkoterminowych działań pracowników socjalnych, psychologa i specjalisty pracy z rodziną, której celem było przywrócenie równowagi w rodzinie oraz identyfikacja rodzin zagrożonych kryzysem;
- poradnictwo specjalistyczne, realizowane w OPS przez pracowników socjalnych w zakresie poradnictwa socjalnego i rodzinnego, a także poradnictwa świadczonego w Mareckim Punkcie Pomocy Dziecku i Rodzinie będącego w strukturze OPS. Poza konsultacjami psychologicznymi oferowano poradnictwo prawne, dostęp do doradcy osób niepełnosprawnych, terapie rodzinną, psychoterapię indywidualną, poradnictwo i konsultacje psychologa dziecięcego, a także warsztaty kompetencji wychowawczych;
- prowadzenie Centrum Integracji Społecznej, na zlecenie miasta przez organizację pozarządową Fundację Otwarte Serce. Do zajęć w CIS kieruje OPS Marki, po uprzedniej diagnozie sytuacji rodziny i zbudowaniu pakietu usług dostosowanych do ich potrzeb;
- program „Odzyskać Dziecko”. Celem Programu jest diagnoza systemu rodzinnego oraz określenie możliwości i zasobów rodziny, opracowanie strategii pomocy rodzinie i pomoc w jej realizacji, w tym opracowanie planów indywidualnych i genogramów, wsparcie i poprawa funkcjonowania rodzin, w tym budowanie więzi i spójności rodziny, podnoszenie kompetencji wychowawczych i opiekuńczych rodziny. Program dedykowany był w szczególności dla rodzin, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej, ale również dla rodzin zagrożonych odebraniem dzieci;
- wspieranie kadr i instytucji współdziałających na rzecz wspierania rodziny. OPS regularnie wspiera instytucje współpracujące tj. policję, placówki oświatowe, placówki wsparcia dziennego, poprzez organizację szkoleń i warsztatów.

(akta kontroli t. 2, str. 756-759)

Badanie dokumentacji dziesięciu rodzin, u których występowały problemy opiekuńczo-wychowawcze²¹ wykazało, że podejmowano wobec nich różne działania pomocowe, które mogły sprzyjać pozostaniu dziecka w rodzinie biologicznej. Formy wsparcia zastosowane wobec rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi były adekwatne do zdiagnozowanych problemów i form pracy wskazanych w dokumentacji 10 wybranych do próby rodzin, były to m.in.: praca asystenta rodziny, świetlica środowiskowa „Chata” dla dzieci, indywidualne spotkania z psychologiem w PIK, pomoc w kontaktach z urzędami, doradztwo dla osób niepełnosprawnych, systemowa terapia rodzin, pomoc w umawianiu wizyt lekarskich, praca z pracownikiem socjalnym, indywidualna ścieżka reintegracji w programie „Rodzina Relacja Reintegracja” oraz umieszczenie matki z dziećmi w mieszkaniu chronionym.

(akta kontroli t. 2, str. 550)

Badanie dokumentacji dziesięciu rodzin²², których dziecko/dzieci przebywały w pieczy zastępczej wykazało, że w celu doprowadzenia do sytuacji, w której możliwy byłby powrót dziecka do rodziny biologicznej, stosowano różne działania pomocowe, w tym m.in. pracę asystenta rodziny, uczestnictwo w programie „Odzyskać dziecko”, pomoc OPS w wystąpieniu o przydział mieszkania komunalnego, pracę pracownika socjalnego, kontrakt socjalny. Każda z tych rodzin objęta była pracą pracownika socjalnego. Osiem rodzin objętych zostało także wsparciem asystenta rodziny. Katalog zastosowanych form wsparcia rodziny w kryzysie opiekuńczo-wychowawczym był adekwatny do zdiagnozowanych problemów i form pracy wskazanych w dokumentacji rodziny. Po umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej

²¹ Dokonano doboru celowego próby spośród rodzin najdłużej objętych wsparciem OPS.

²² Dokonano doboru celowego próby spośród rodzin, których dzieci najdłużej przebywały w pieczy.

zakres wsparcia ze strony OPS pozostawał na tym samym poziomie, kontynuowano pomoc ze strony asystenta rodziny i jej zakres, w jednym przypadku asystent rodziny pojawił się w rodzinie po powrocie dziecka z rodziny zastępczej, gdyż matka dziecka wcześniej nie chciała asystenta.

(akta kontroli t. 2, str. 551)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

5. Asystenci rodziny

Opis stanu
faktycznego

Według stanu na 31 grudnia w OPS zatrudnionych było w latach 2019-2020 r. dwóch, a w 2021 r. jeden asystent rodziny. Wsparciem asystenta rodziny według stanu na koniec 2019 r. objęto 20 rodzin, na koniec 2020 r. – 16, a na koniec 2021 r. – 15. Liczba rodzin objętych wsparciem przez asystenta na koniec lat 2019-2021 nie przekroczyła ustawowego limitu 15 rodzin, określonego w art. 15 ust. 4 ustawy o pieczy zastępczej.

(akta kontroli t. 1, str. 17-18, 31, 252)

Wszystkie rodziny, które zostały zidentyfikowane jako rodziny borykające się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi miały składane propozycje skorzystania ze wsparcia asystenta rodziny. Rodziny, które wyraziły wolę współpracy zostały objęte takim wsparciem. Ponadto rodziny, o których OPS posiadał wiedzę, iż zostały zobowiązane postanowieniem sądu do współpracy z asystentem rodziny, zostały objęte takim wsparciem.

W wyjaśnieniach dla kontroli NIK, dyrektor Ośrodka podała, że „Nie wszystkie rodziny, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej zostały objęte wsparciem asystenta rodziny z prostej przyczyny, tam gdzie był odbiorca tej usługi wsparcia, oraz wyrażał chęć i zgodę na współpracę, taka pomoc była oferowana i realizowana. (...). Jednak z większością rodzin dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w latach 2019-2021 (76% rodzin) OPS współpracował przed i po umieszczeniu ich dzieci w pieczy”. Dyrektor Ośrodka nie wniosowała o zwiększenia etatów asystentów rodziny. W wyjaśnieniach dla NIK Dyrektor OPS podała, że dotychczas 2 etaty były wystarczające do zaspokojenia potrzeb rodzin, które na to wsparcie wyrażały zgodę.

(akta kontroli t. 2, str. 554-556)

Przydzielenie asystenta rodziny każdorazowo było poprzedzone przeprowadzeniem wywiadu środowiskowego i analizą sytuacji rodziny²³. Dokumenty z tych czynności i ich szczegółowość pozwalały na opracowanie planu pracy z rodziną. Od zera do 20 dni zajmowało Ośrodkowi przydzielenie asystenta rodziny od powzięcia informacji o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej..

(akta kontroli t. 1 str. 906-932)

Plany pracy wszystkich rodzin zostały, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy o pieczy zastępczej, opracowane we współpracy z rodziną, co zostało każdorazowo potwierdzone podpisem członków rodzin z wyjątkiem jednego planu pracy jednej rodziny.

Na planach pracy na ogół znajdowały się podpisy pracowników socjalnych, potwierdzające, że plany zostały opracowane w konsultacji z nimi, co było zgodne z art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy o pieczy zastępczej, jednak w kilku przypadkach kontrola wykazała brak takich podpisów, co omówiono w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Wszystkie plany pracy z rodziną odpowiadały na problemy zdefiniowane w wywiadzie środowiskowym i analizach sytuacji rodziny oraz odnosiły się do stwierdzonych

²³ Na podstawie próby badawczej 10 rodzin dobranych celowo najdłużej klasyfikowanych jako środowiska, w których występują trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i których dzieci przebywają w pieczy zastępczej.

deficytów, potrzeb i mocnych stron rodziny. Zgodnie z art. 15 ust. 3 ustawy o pieczy zastępczej, wszystkie plany zawierały także zakres realizowanych zadań mających na celu przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, terminy ich realizacji i przewidywane efekty.

(akta kontroli t. 1 str. 906-932)

W przypadku wszystkich rodzin objętych kontrolą zastosowano funkcjonujące w gminie i adekwatne formy pomocy, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 3 do 13 ustawy o pieczy zastępczej. Asystenci rodziny udzielali wsparcia zgodnego z postanowieniami planu pomocy.

Okresowa ocena sytuacji rodziny była dokonywana nie rzadziej niż co pół roku przez asystenta rodziny i stanowiła odrębny dokument. Informacje w niej zawarte o pomocy udzielonej rodzinie, przebiegu postępów rodziny w rozwiązywaniu problemów oraz dalsze zalecenia co do zakresu i rodzaju podejmowanych przez asystenta działań były przekazywane dyrektorowi OPS podczas spotkań z asystentami. Fakt przekazania oceny nie był dokumentowany, a jedynie omawiany indywidualnie podczas spotkań. Od 2021 roku w wyniku zmian organizacyjnych i zatrudnienia Kierownika Działu Pracy Socjalnej i Integracji Społecznej, któremu podlega Zespół ds. wspierania rodziny, w związku z pełnionym nadzorem nad prawidłowością prowadzonej dokumentacji, w pierwszej kolejności okresowa ocena sytuacji rodziny przekazywana była do analizy Kierownikowi Działu, a następnie przekazana Dyrektorowi OPS.

(akta kontroli t. 1 str. 906-932)

W OPS wypracowano i stosowano metodologię oceny efektywności pracy asystentów. Ocena efektywności pracy asystentów mierzona była w oparciu o wprowadzony dokument pn. Regulamin przeprowadzania okresowych ocen pracowników zatrudnionych w Ośrodku Pomocy Społecznej w Markach²⁴. W wykazie oceny i analizy dodatkowych kompetencji znalazły się:

- zgodna z zasadami pomocniczości pomoc klientowi w rozwiązywaniu trudności życiowych i dążenie do jego usamodzielnienia,
- respektowanie ustalonych z rodzinami terminów i realizacji usług,
- konsekwentne dążenie do rozwiązywania problemów klientów, czy załatwienia ich spraw i branie odpowiedzialności za wynik swoich działań,
- identyfikacja potrzeb rodzin z uwzględnieniem ich specyfiki, umiejętność wysłuchania i zrozumienia,
- dbanie o zapewnienie intymności rodzinom i stwarzanie możliwości do swobodnego wypowiedzania się,
- udzielanie klientom wszelkich niezbędnych informacji. Informowanie ich o terminie i sposobie załatwienia sprawy, w tym o obowiązujących procedurach i możliwościach skorzystania z innych form pomocy,
- pomaganie klientom w wypełnianiu druków i dokumentów,
- otaczanie wsparciem rodzin, podczas nieobecności innego pracownika.

Ocena efektywności asystenta rodziny mierzona była w oparciu o posiadane kompetencje, skalowana w punktach od 1 do 5, gdzie 1 oznacza - znacznie poniżej oczekiwań, brak przyswojenia kompetencji, a co za tym idzie niska efektywność w pracy z rodzinami, a 5 - znacznie powyżej oczekiwań, kompetencja przyswojona w stopniu bardzo dobrym i tym samym pracę na wysokim poziomie efektywności. Ocena dokonywana jest co najmniej raz na 2 lata lub częściej w miarę potrzeb.

(akta kontroli t. 2, str. 758-759)

---

²⁴ Zarządzenie nr 1001.21.2021 Dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej w Markach z dnia 23 listopada 2021 r.

W trakcie kontroli stwierdzono niewłaściwe dokumentowanie opracowywania planu pracy z rodziną o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1/ Niewłaściwe opracowywanie planu pracy z rodziną. W wyniku badania dokumentacji 10 rodzin, objętych opieką asystenta rodziny, których dzieci przebywały w pieczy zastępczej w przypadku pięciu rodzin stwierdzono że plany pracy nie zawierały podpisu pracownika socjalnego. W trakcie kontroli wykazano także w tezkach dobranych losowo, że w przypadku trzech innych rodzin również wystąpiły nieprawidłowości w tym zakresie. Łącznie u ośmiu rodzin brakowało podpisu pracownika socjalnego na planach pracy z rodziną.

Zgodnie z art. 15 ust 1 pkt 1 ustawy o pieczy zastępczej, opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną następuje we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym. Dyrektor OPS wyjaśniła, że jest to zwykłym przeoczeniem i że nie oznacza to faktu braku współpracy pomiędzy tymi dwoma specjalistami. *„Sam brak podpisu pracownika socjalnego w planie pomocy nie jest też uchybieniem przepisowi z art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy, gdyż przepis ten wskazuje, iż przy opracowaniu planu konieczna jest konsultacja z pracownikiem socjalnym, który przeprowadził wywiad środowiskowy i dokonał analizy sytuacji rodziny, a następnie wnioskuje do kierownika ośrodka pomocy społecznej o przydzielenie asystenta rodziny.”* Zdaniem dyrektor w OPS Marki wszystkie plany pomocy opracowywane przy współudziale rodziny są konsultowane z pracownikami socjalnymi, nie wszystkie jednak, w powyższych rodzinach zawierają podpisy potwierdzające konsultację.

Zdaniem NIK, brak podpisu pracownika socjalnego stoi w sprzeczności z uregulowaniami wewnętrznymi w tym zakresie. We wzorze formularza obowiązującego w OPS - drukiem planu pracy z rodziną stanowiącym załącznik nr 5 do Zasad współpracy asystenta rodziny z pracownikami socjalnymi OPS Marki, przewidziano miejsce na taki podpis.

(akta kontroli t. 1, str. 198, t. 2., str. 459-472, 545-547, 557-751, 762-763)

2/ Niewłaściwe dokumentowanie opracowywania planu pracy z rodziną biologiczną, z której dzieci zostały objętych pieczą zastępczą. W wyniku badania dokumentacji 10 rodzin biologicznych (wszystkich, które wyraziły chęć współpracy z asystentem rodziny i których dzieci przebywały w pieczy zastępczej), stwierdzono że trzy plany pracy z rodziną (dotyczy dwóch rodzin) nie były podpisywane przez koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 2 ustawy o pieczy zastępczej do zadań asystenta rodziny należy w szczególności opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej

Dyrektor wyjaśnia, że w jednym przypadku również asystent zadbał o współpracę z koordynatorem, co zapisał w planie pomocy, a współdziałanie w opracowaniu planu odbywało się poprzez kontakty telefoniczne, a nie osobiste spotkanie w celu złożenia podpisu. W opracowanym przez OPS Marki druku/wzorze planu pozostawiono miejsce na podpis koordynatora, jednak z powodu niedopatrzenia nie został on uzupełniony. Sam brak podpisu koordynatora w planie pomocy nie powinien jednak stanowić uchybienia przepisowi z art. 15 ust. 1 pkt 2 ustawy, gdyż z dokumentacji rodziny wynika, iż koordynator współdziałał z asystentem rodziny w opracowaniu i realizacji tego planu. Zdaniem NIK, niezbędne jest prawidłowe dokumentowanie czynności w ramach pracy z rodziną, co zresztą zostało usankcjonowane w uregulowaniach wewnętrznych. Zgodnie ze wzorem formularza obowiązującego w OPS - drukiem planu pracy z rodziną stanowiącym załącznik nr 5 do Zasad

współpracy asystenta rodziny z pracownikiem socjalnym pozostawiono miejsce na taki podpis.

(akta kontroli t. 1 str. 198, 906-932, t. 2., str. 459-472, 545-547, 557-751, 762-763)

6. Prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci

Opis stanu faktycznego

W latach 2019-2021 na terenie Miasta Marki funkcjonowały dwie placówki wsparcia dziennego, w tym jedna o charakterze opiekuńczym, druga typu specjalistycznego. Placówki prowadzone są przez organizacje pozarządowe na zlecenie miasta.

Liczba dzieci, korzystających ze wsparcia placówek w placówce o charakterze opiekuńczym pn. świetlica środowiskowa „Chata”, wynosiła 38 dzieci w 2019 r., 20 w 2020 r. i 23 w 2021 r. Natomiast w placówce o charakterze specjalistycznym pn. Klub socjoterapeutyczny Otwarte Serce, liczba dzieci wynosiła 46 w 2019 r., 29 w 2020 r. (w tym 3 dzieci skierowanych przez sąd) i 18 w 2021 r.

Na podstawie dokumentacji pięciu rodzin, których dzieci uczestniczyły w zajęciach prowadzonych przez placówki wsparcia dziennego ustalono, że dzieci uczestniczyły w zajęciach prowadzonych przez placówki wsparcia dziennego. Ustalono, że zakres działań realizowanych na rzecz dziecka był zgodny z dokumentacją placówki (statut/regulamin organizacyjny). Na etapie przyjęcia dziecka do placówki przeprowadzono diagnozę jego potrzeb związanych z problemami opiekuńczo-wychowawczymi oraz rozwojowymi. Dzieci uczestniczyły m.in. w zajęciach: edukacyjnorozwojowych, wycieczkach, zajęciach muzyczno-tanecznych, spotkaniach z psychologiem, uroczystościach świetlicowych, logopedii, zajęciach z elementami socjoterapii. Placówki współpracowały z innymi podmiotami w zakresie pomocy dziecku i rodzinie (np. szkoła, OPS) oraz z rodzicami/dziadkami dzieci – odbywały się spotkania, rozmowy telefoniczne.

(akta kontroli t. 2, str. 262-307)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

7. Zapewnienie pomocy ze strony rodzin wspierających oraz finansowanie kosztów związanych z ich funkcjonowaniem

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą miasto Marki w ramach tworzenia i rozwoju opieki nad rodzinami przeżywającymi kryzys opiekuńczo-wychowawczy zapewniło pomoc ze strony rodzin wspierających oraz finansowała koszty związane z ich funkcjonowaniem.

(akta kontroli t. 1 str. 25-26, 256-258)

Zapotrzebowanie na tworzenie i funkcjonowanie rodzin wspierających powstało w oparciu o analizy liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej za lata 2015 i 2016 oraz liczbę uczestników projektu realizowanego w latach 2017-2019 przez OPS pn. Rodzina Relacja Reintegracja. Zakładano, że wsparciem zostanie objętych 50 osób, natomiast do projektu zakwalifikowano łącznie aż 203 osoby, co oznaczało zapotrzebowanie na środowiskowe usługi wspierania rodziny i potrzebę tworzenia i funkcjonowania rodzin wspierających. Potrzeby włączenia rodzin wspierających w lokalny system wspierania rodziny przedstawiane były w formie:

- sprawozdań z działalności OPS przedkładanych Radzie Miasta Marki,
- dokumentu pn. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej przyjmowanym corocznie przez Radę Miasta Marki w formie uchwały,
- raportów o realizacji uchwał i strategii w OPS Marki przedstawianych Burmistrzowi Miasta Marki, przyjmowanych corocznie przez Radę Miasta Marki w formie uchwały w sprawie udzielenia Burmistrzowi Miasta Marki wotum zaufania.

W sprawozdaniach z działalności OPS znajdował się syntetyczny opis realizowanych zadań m.in. informacje o stanie realizacji zadań wynikających z gminnego programu wspierania rodziny oraz ustawy o pieczy zastępczej tj. wydatkach dotyczących pobytu dzieci z terenu Miasta Marki w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka, wydatkach przeznaczanych na prowadzenie placówek wsparcia dziennego, stanie zatrudnienia asystentów rodziny. Szczegółowe informacje sprawozdawcze np. o rodzinach wspierających, liczbie rodzin objętych pomocą, osiągniętych wskaźnikach znajdowały się w Raportach sprawozdawczych przekazywanych przez OPS do Burmistrza Miasta Marki w terminach do końca marca każdego roku, zaś ostatecznie prezentowane były w ogólnym dokumencie pn. „Raport o stanie gminy”, w którym opisywano także formy pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i zagrożonych odebraniem dzieci ze środowiska naturalnego. W ocenach zasobów pomocy społecznej poza danymi sprawozdawczymi formułowano wnioski i zapotrzebowania finansowe na realizację ww. zadań. I tak np. w ocenach zasobów pomocy społecznej na 2019 r. zaplanowano powstanie kolejnych rodzin wspierających, podtrzymano zatrudnianie asystentów rodziny w liczbie 2 i zaplanowano, że wsparciem asystenta zostanie objętych 36 rodzin.

(akta kontroli t. 1 str. 25-26, 256-258)

W gminie funkcjonowały na koniec 2019 i 2020 r. – dwie rodziny wpierające, a na koniec 2021 r. – jedna. Liczba rodzin w kryzysie opiekuńczo-wychowawczym objętych wsparciem rodzin wspierających wynosiła: dwie w 2019 r. i 2020 r. oraz jedna w 2021 r.

W sprawie naboru na rodziny wpierające dystrybuowano ulotki, umieszczono ogłoszenie na stronach internetowych OPS i Marki.pl. Na podstawie badania dokumentacji dwóch rodzin wspierających stwierdzono, że w umowach określono zakres wsparcia zgodny z art. 29 ust. 2 ustawy o pieczy zastępczej, tj. pomoc w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych. Obie umowy zawierały postanowienia dotyczące zasad zwrotu kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2 ww. ustawy. Zwrot poniesionych kosztów następował na podstawie przedłożonego oświadczenia o udzielonym w danym miesiącu wsparciu wg wzoru stanowiącego załącznik do umowy.

W przypadku rodziny objętej pomocą rodziny wspierającej, plan pracy asystenta z rodziną nie zawierał podpisów rodziny wspierającej, znajdował się zapis o rodzinie wspierającej. W przypadku pierwszej rodziny asystent rodziny pracował z nią w okresie, w którym była objęta pomocą przez rodzinę wspierającą przez pierwsze pięć miesięcy. Po zakończeniu pracy asystenta, zadania związane z monitoringiem i współpracą z rodziną wspierającą kontynuował pracownik socjalny. W przypadku drugiej rodziny asystent rodziny został ustanowiony po ustaniu usługi rodziny wspierającej, która od dnia 1 czerwca 2018 r. do 30 listopada 2019 r. wspierała rodzinę, zaś asystent pojawił się w rodzinie niespełna rok później, od 5 października 2020 r. Dyrektor OPS wyjaśniła, że przyczyną nieustanowienia asystenta rodziny w rodzinie objętej usługą rodziny wspierającej był brak potrzeb i zgody rodziny wspieranej na dodatkowe wsparcie, a pomoc świadczona przez asystenta rodziny jest zawsze prowadzona za jej zgodą i z jej aktywnym udziałem.

(akta kontroli t. 2, str. 354)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

8. Sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich wojewodzie

Opis stanu faktycznego

W latach 2019-2021 OPS sporządzał sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny, o których mowa w art. 176 pkt 6 ustawy o pieczy zastępczej. Sprawozdania składane były według wzoru określonego w § 2 ust. 1 rozporządzenia w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Ośrodek terminowo przekazywał wojewodzie sprawozdania w ramach Centralnej Aplikacji Statystycznej. Gmina gromadzi poprawne dane z zakresu wspierania rodziny. Jednak dane zawarte w sprawozdaniach za 2021 r. nie były zgodne z danymi prezentowanymi w trakcie kontroli.

(akta kontroli t. 2, str. 36-47, 253, 752)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości: stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W sprawozdaniu za 2021 r. podano błędną liczbę rodzin objętą opieką asystenta rodziny. W wyjaśnieniach dla NIK, dyrektor OPS podała, że „W sprawozdaniu wykazano, iż na koniec 2021 roku pod opieką asystenta przebywało 18 rodzin. W praktyce była to jednak liczba 15 rodzin, a błędne dane wynikały z faktu, iż sprawozdanie po raz pierwszy przygotowywał nowy pracownik, który nie miał doświadczenia w opracowaniu tego dość skomplikowanego dokumentu. Objasnienia do sprawozdania wydawały się wówczas nieczytelne, stąd wliczył do łącznej liczby rodzin, te rodziny, które wg stanu na koniec roku objęte były monitoringiem, a więc praca asystenta z tymi rodzinami została zakończona.”

(akta kontroli t. 2, str. 36-47, 755)

9. Finansowanie działań na rzecz wsparcia rodziny w kryzysie opiekuńczo-wychowawczym

Opis stanu faktycznego

Gromadzenie informacji o sytuacji rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i wynikających z tego potrzeb finansowych gminy odbywało się z wyprzedzeniem czasowym stosownym do przygotowania planów projektów budżetu przez jednostkę. Potrzeby finansowania zadań z zakresu wspierania rodziny wynikały ze sformułowanych wniosków i rekomendacji w dokumencie przyjmowanym przez Radę Miasta Marki pn. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej (OZPS). I tak w OZPS za lata 2018-2020 wskazano na konieczność kontynuacji dostępu do usług społecznych tj. terapii rodzin, konsultacji psychologa dziecięcego, warsztatów kompetencji wychowawczych, psychoterapii indywidualnej w Mareckim Punkcie Pomocy Dziecku i Rodzinie oraz kontynuacji programu Odzyskać Dziecko, mającego na celu powrót dzieci do rodzin biologicznych z pieczy zastępczej. Zaplanowano, również kontynuację pracy w OPS modelem opartym na oddzieleniu pracy socjalnej od postępowań administracyjnych, który umożliwia pracownikom socjalnym m.in na świadczenie pogłębionej pracy socjalnej z rodzinami przeżywającymi trudności opiekuńczo-wychowawcze i budowaniem przez nich pakietu usług.

Wzrosty kosztów związanych z ponoszeniem przez gminę wydatków na opiekę i wychowanie dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka planowane były corocznie z uwzględnieniem wzrostów, np. w 2019 r. zaplanowano wzrost wydatków o 5% w oparciu o projekt nowelizacji ustawy o pieczy zastępczej, zgodnie z którym miał nastąpić wzrost z 10 do 30% kosztów za pierwszy rok pobytu dziecka w pieczy zastępczej, przy czym procent ten zwiększał się wraz z długością przebywania dziecka w pieczy zastępczej. Powyższe uzasadnienia znajdowały się w treści projektu budżetu opracowywanego przez OPS Marki

i przekazywane były do Burmistrza Miasta Marki. Każdorazowo projekt planu budżetu z zakresu wspierania rodziny znajdował odzwierciedlenie w ostatecznym planie budżetu gminy.

(akta kontroli str. t. 1, str. 25-28, 255-256, 966-997)

Wydatki gminy w latach 2019-2021 na działania związane z wsparciem rodziny i pieczą zastępczą wynosiły odpowiednio 845,4 tys. zł (co stanowiło 0,4% środków gminy ogółem), 925,5 tys. zł (0,4%), 1006 tys. zł (0,4%) , z tego:

- współfinansowanie pobyt dzieci w pieczy zastępczej w wysokości 206,7 tys. zł, 227,3 tys. zł i 213,4 tys. zł;
- zatrudnienie asystentów rodziny, w tym podnoszenie kwalifikacji w wysokości: 157,1 tys. zł w 2019 r., 148,8 tys. zł w 2020 r. i 161,9 tys. zł w 2021 r.;
- finansowanie placówek wsparcia dziennego w wysokości: 170 tys. zł w 2019 r., 320 tys. zł w 2020 r. i 329,4 tys. zł w 2021 r.;
- funkcjonowanie rodzin wspierających w wysokości: 7,2 tys. zł w 2019 r., 1,2 tys. zł w 2020 r. i 1,4 tys. zł w 2021 r.;
- finansowanie pracy z rodziną w formie poradnictwa specjalistycznego, prawnego, terapii i warsztatów w wysokości 221,3,4 tys. zł w 2019 r., 223,2 tys. zł w 2020 i 272 tys. zł w 2021 r.;
- inne działania w kwocie 82,9 tys. zł w 2019 r., 5 tys. zł w 2020 r. i 27,9 tys. zł w tym m.in.: mieszkanie chronione 17,2 tys. zł w 2019 r., 5 tys. zł w 2020 r. i 5,5 tys. zł w 2021 r., konferencja „Powiedz o tym komuś” w 2021 r. - 22,3 tys. zł.

Środki na funkcjonowanie wsparcia rodzin w kryzysie wychowawczym były wystarczające.

(akta kontroli t. 1, str. 25-26, 966-997)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

10. Kontrole realizacji zadań z zakresu wsparcia rodziny

Opis stanu
faktycznego

Na podstawie art. 28a ust. 1 ustawy burmistrz sprawuje kontrolę nad podmiotami organizującymi pracę z rodziną oraz placówkami wsparcia dziennego. W okresie objętym kontrolą Burmistrz Miasta Marki nie przeprowadzał kontroli w zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o pieczy zastępczej.

(akta kontroli t. 1, str. 255)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Ustalenie wymiernych wartości wskaźników/mierników w kolejnych programach wspierania rodziny.
2. Właściwe dokumentowanie opracowywania planu pracy z rodziną.
3. Rzetelne sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Dokonanie korekty sprawozdania za 2021 r.
4. Terminowe składanie Radzie Gminy rocznych sprawozdań z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Departamentu Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania NIK o
sposobie wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 15 lipca 2022 r.

Kontroler
Ewa Przywara
Specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Pracy,
Spraw Społecznych i Rodziny
p.o. Dyrektor
Dariusz Rogowski

.....
podpis

.....
podpis